

1768 doosi, Geraldo 971 – 1766 doosi ja Micro 826 – 1730 doosi.

Seemendusjaama komplekteerimise esimene tingimus on, et kuldid pärineksid tervetest, jõudluskontrolli all olevatest, kõrge lihakvaliteediga ja mükoplasmoosivabadest karjadest. Praegu on selliseid baaskarju järel vaid kolm. Eesti Tõusigade Aretusühistu impordib küll verevärskenduseks spermat, kuid puhtatõuliste emiste arv karjas, kellelt kasvatada seemendusjaama kultidele täiendust, on vähenenud kriitilise piirini. Eriti kitsas on olukord eesti maatõu osas. Hädavajalik on importida elusloomi (nii noorkulte kui -emiseid) tõuparanduseks. Suure terviseriski tõttu on suudetud importida liiga vähe elusloomi karja täienduseks. 2007. a suvel impordis ETSAÜ Soomest 2 jorkširi ja 2 landrassi tõugu noorkulti oma seemendusjaama. Kunstlikku seemendust kasutades on nende kultide sperma kõikidele ühistu klientidele kättesaadav. Uue terve karja rajamine on väga kapitalimahukas. Eesti Tõusigade Aretusühistu tegevliige OÜ Samirte Harjumaalt otsustas 2007. aastal panustada uue terve karja kasvata-

misse. Algmaterjal osteti Soome aretajatelt. Karja kosudes on võimalik neilt saada terveid nooremiseid ja -kulte.

Vaid tervete sigade kasvatamine saab olla tulus. Terviseriskide hajutamiseks vajaksid Eesti seakasvatajad veel vähemalt kolme baaskarja, kust saaks seemendusjaamale tõukultu ja nooremiseid siseturule. Uutele karjadele alusepanijad võiksid oma plaanides arvestada selle turuolukorraga.

Et sigade kunstlik seemendus oleks tulemuslikum, on vajalik tihendada koostööd ETSAÜ praktikute ja Eesti Maaülikooli teadurite-õppejõudude vahel. Praegusel ajal ei ole Eestis mitte ühtegi teaduslikku uurimust ilmunud kultide sperma produktsiooni, kvaliteedi, viljastusvõime ning samuti emiste tiinestumise kohta.

Ebapiisav on ka info maailmas toimuva kohta – sperma suguselekterimine, seasperma sügavkülmutamine jt uued tehnoloogiad. Ideaalne oleks oma tippspetsialist-teadlane Eesti Maaülikooli õppejõudude hulgast, kes annaks soovitusi uute võtete rakendamiseks praktikas. Senini järgitakse kommertsettevõtete soovitusi, mis ei tarvitse olla pädevad ja on kaubandusliku suunaga.

Tootmisfarmi võõrdepõrsaste söötmiskogemusi

Pm-mag Varpo Vare, emeriitprof Olev Saveli
EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut

Võõrutuseelsete ja -järgsete põrsas-söötade valik Eestis on väga lai, samuti on palju erinevaid söötade maaletoojaid. Paljud seakasvatajad ei suuda otsustada, mis oleks sobivam sööt oma farmi sigadele.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli selgitada välja tootmisfarmi võõrutatud põrsastele sobiv sööt, mida võib anda nädal enne ja kuni kolm nädalat pärast võõrutamist, ning hoida ära võõrutusjärgsel nädalal põrsaste kõhulahtisust. Ka oli katse eesmärk teha seatalitajal elu kergemaks, et ta ei peaks mitmete erinevate söötadega põrsaste eri kasvufaasis opereerima.

Tootmisfarmis on põrsaste võõrutusvanuseks 25 päeva ja nad jäetakse pärast võõrutust nädalaks kuni kaheks veel poegimislauta. Et ühes poegimisosakonnas on alati kahe-nädalased voorud, siis esimese vooru põrsad saavad poegimislaudas olla pärast võõrutust kaks ja teise vooru

Foto 1. Automaatsöötjad

(A. Tänavots)

põrsad ühe nädala. Seejärel viiakse põrsad kesikulautale. Võõrutuseelset ja -järgsetel perioodil saavad põrsad granuleeritud võõrdepõrsaste sööta. Võõrutus toimub reedeti ning ümberpaigutamine ja kaalumine järgmisel või ülejärgmisel neljapäeval.

Tabel 1. Võõrdepõrsaste kehamass eri firmade graanulite söötmisel

Vanus päevades	Põrsaste arv	Kogumass	Keskm. mass
1. firma sööt			
31	92	653	7,1
38	101	964	9,5
31	104	758	7,3
38	111	1025	9,3
2. firma sööt			
31	116	904	7,7
38	92	903	9,8
31	72	540	7,5
38	88	815	9,2
31*	61	447	7,3
38	62	573	9,2
45	56	595	10,6
3. firma sööt			
31	59	481	8,1
38	60	623	10,3
31	45	345	7,6
38	54	618	11,4

* – sai edasi 3. sööta

Kui põrsaste vanus võõrutusel reedel on 25 päeva, siis järgmisel neljapäeval on nende vanus 31 päeva ja ülejärg-

misel neljapäeval 38 päeva. Seega kaaluti 31- ja 38-päevaseid põrsaid ning üks voor isegi 45 päeva vanuseid põrsaid.

Söötmisskatse kestis augustist novembrini. Põrsad said sööta isu järgi. Samas jälgiti, et ei tekiks sööda raiskamist. Katsetati kolme erineva (1., 2. ja 3.) söödatootja granuleeritud söötasid.

Tulemusi oli võimalik võrrelda erinevates kirjandusallikates avaldatud põrsaste kasvu dünaamikaga (tabel 2).

Tulemustest on näha, et 1. firma söödaga võõrutuseel ja -järgsel perioodil söödud 31- ja 38-päevaste põrsaste keskmised kogumassid (tabel 1) võrreldes 2. ja 3. firma tulemustega jäävad 31-päevastel põrsastel veidi alla, aga 38-päevaste põrsaste kogumass ühtib Inglismaa ja Taani andmetega (tabel 2). Söötmissperioodil põrsastel kõhulahtisust ega muid haiguslikke nähte ei esinenud.

Foto 2. Söödaköök

(A. Tänavots)

kutes pesakondades esimesel nädalal pärast võõrutust kõhulahtisuse juhtumid. Kuid teisel nädalal haigusnähtude taandusid, ilma et oleks tulnud ravimeid manustada. Aga sellegi poolest tuleb olla ettevaatlik, sest võib esineda voorusid, kus võib kõigil võõrdpõrsastel haigus välja lüüa.

Kokkuvõttes võib märkida, et 31-päevaste põrsaste kogumass jääb nii 1., kui 3. firma söödaga sama vanuse piirile. Võõrutusvanus on 25 päeva, tavaliselt esimesel nädalal pärast võõrutust põrsaste kehamass väheneb, teisest nädalast, kui põrsas on uue söödaga täielikult harjunud, hakkab massi-iive suurenema. 38-päevaste võõrdpõrsaste kehamass jäi tootmisfarmis rahuldavale tasemele, kuid arenguruumi on küllaga.

Sobivateks söötadeks, mida tootmisfarm võib kasutada, osutusid 1. ja 2. firma söödad, kuna 3. firma söö-

daga söötisel esines üksikute pesakondadel kõhulahtisust. Kui 3. firma sööda retseptuuri natukene täiustada, võib selle söödaga söötisel saada väga häid tulemusi.

Samas jätkatakse tootmisfarmis söötmisskatseid, et leida veel sobivaid söötasid nii hinna kui ka kvaliteedi poolest. Tootja ei saa kunagi kindel olla, et just tema toodetud söödad püsivad turul aastaid.

Seakasvatatajatele soovitusel, et tuleb katsetada erinevaid söötasid, sest igal farmil on omad tingimused ja mikrokliima. Ühe võõrutussöödaga on töö lihtsam ka talitajal. Kui on leitud sobiv sööt, tuleks sellele leida lisaks teine samaväärne sööt, sest võib juhtuda, et ühe sööda maaletamine lõpetatakse või hind ei ole enam taskukohane, siis saab tootja rahulikult võtta kasutusele teise variandi.

Tabel 2. Põrsaste kasvu dünaamika erinevate riikide kirjanduse põhjal

Põrsaste vanus päevades	Inglismaal	Belgias	Taanis
29–35	7,5–9,5	7,8–9,8	7,6–8,2
36–42	9,5–12,0	10,1–12,3	8,4–10,5
43–49	12,0–15,5	12,8–15,8	10,7–13,5

Teise firma söödaga jäi 31-päevaste võõrdpõrsaste mass võrreldavate riikide põrsastega keskmisele tasemele. Katseperioodil haigusi ega kõhulahtisust ei esinenud.

Kolmanda firma söödaga söötisel 31-päevaste põrsaste mass võrreldes teiste riikide põrsaste keskmisega jäi samasse vahemikku, kuid 38-päevastel põrsastel on see juba suurem. Esimese ja teise firma söödaga võrreldes on 38-päevaste põrsaste massi-iive veidi parem, seda eriti viimasel rühmal. Selle firma söödaga aga ilmnisid üksi-

H O B U S E D

Tunnustatud trakeenide märaperekonnad

Kersti Alp

EHSi trakeeni haruselts

2007. aastal tähistatakse kõikjal, kus kasvatatakse trakeeni tõugu hobuseid, tõu 275. aastapäeva. Tähelepanuväärne on Saksa Trakeeni Liidu aasta juhtlause „Tradit-

sioonidele tuginedes pilk tulevikku“ („*Der Tradition verbunden. Die Zukunft im Blick*“).

Vene trakeenide aretusjuht Ninel Dorofjeva kirjutas Vene Trakeeni Assotsiatsiooni poolt 2005. a välja antud „Trakeenitõu mära perekondade kataloogis“, mis käsitleb Venemaa trakeenide populatsiooni: „Trakeeni tõu loomise ja arendamise kõigil etappidel on suurt tähelepanu